

Folkhögskolan vital 100-åring som utvecklas allt livligare

LINKÖPING (GD)

Den i år 100-åriga svenska folkhögskolans situation nu och i framtiden har blivit allt intressantare. Den skolformen förutspåddes för några år sedan när nog sotsdöden efterhand som andra skolformer utbyggdes. I stället visade den genom sin frihet och sin möjlighet till föränderlighet stor livskraft. Detta redovisas just nu under en tre dagar lång konferens anordnad av Skolöverstyrelsen (SÖ).

I landets f.n. 105 folkhögskolor, varav endast 56 är landstingskommunala och resten s.k. rörelse-skolor, förekommer en alltmer sjudande verksamhet, som dessutom är nyskapande. Undervisningsrådet Gösta Vestlund som svarar för SÖ:s folkbildningsbyrå och folkhögskoleinspektör Bo Göthberg gav under onsdagen många exempel på hur undervisningen vid skolorna utvecklas i takt med alla nya krav som ställs på dem.

Folkhögskolan har därmed blivit en allt aktuellare och starkt expanderande skolform. De gamla skolhusen nystras och utbygges för att kapaciteten skall kunna höjas och nya tillkommer. Antal kurser och elever ökas för varje år och man tränger dessutom in i tätorten med externa ämneskurser och annan vuxenutbildning.

MANGSYSSLARE

Allt detta har växt fram från de tidigare år då det hette att man i folkhögskolan kunde läsa till "kommunalen", till skillnad från realen och studenten. Att den f.ö. räddats in i framtiden antas bero på att så många f.d. folkhögskoleelever hamnat just i landsting och riksdag. De har upplevt denna skolforms praktiska betydelse i allmänbildningens tjänst och är därmed redo att satsa vidare.

Folkhögskolan tycks kunna växa i alla olika konjunkturer. Under mellankrigsårens depression blev den en trampolin för den tidens friställda vuxna ungdom. I dag tar den vid inom områden där andra skolformer medger utrymmen.

Att folkhögskolan under denna sin utveckling förändrat karaktär är naturligt, ansåg undervisningsrådet Vestlund. Från att ha varit en utpräglad bonde- och arbetarskola som skulle ge allmänbildning åt dessa grupper, utgör den nu en viktig del av hela vuxenutbildningen.

— Men trots alla sina många olika linjer är dess huvuduppgift fortfarande främst att ge allmänbildning, underströk undervisningsrådet. Att folkhögskolan överlevt och bara vidgats beror på att den riktar sig till vuxna och att den smidigt och snabbt — genom sin frihet — kan fylla uppgifter som man inom andra mera bundna skolformer inte alltid hinner med.

EKUMENIK

Men både folkhögskoleinspektören Göthberg och skolrådet Vestlund upplever dagligen hur alla landets olika folkhögskolor hittat sin egen "ekumenik".

— Man blir förvånad så de, hur dessa skolor tar intryck av varandra trots att de alla har var sin styrelse och frihet att utforma sina läroplaner.

Denna frihet understöds också av skolöverstyrelsen som exempelvis sagt nej till en begäran från Örebro läns landsting att få lägga sina med landstingsmedel drivna folkhögskolor under en för all landstingets skolverksamhet gemensam centralstyrelse.

Meningen är att folkhögskolorna skall ha fortsatt möjlighet till en fullt fri och självständig kursplanering under var sin skolstyrelse.

För tio år sedan hade vinterkurserna totalt i landet 8.000 elever, nu senast 12.000. Framför allt

är det elevantalet i andra och tredje årskurserna som ökat.

Men den verkliga expansionen har inträffat inom alla kortare kurser som blivit allt vanligare som kompetensgivare. Här sker därmed en omstrukturering. Allt flera elever väljer kortare ämneskurser.

Därmed har skolhus och lärarstaber kommit att utnyttjas effektivt. De senaste fem åren har antalet "elevveckor", som är ett nytt statistiskt mått i skolsammanhang, ökat med 80.000.

Önskemål om ytterligare utbyggnader blir allt starkare. Men statens tillskott för nybyggen har hittills varit blygsamt. Endast sex miljoner kronor har SÖ årligen haft att fördela utöver vad AMS i särskilda fall kan bidra med.

Där så har varit tvingande har det dock kunnat bli hundraprocentiga bidrag, såsom exempelvis till utbyggnaden av Forsaskolan utanför Hudiksvall, där handikappade elever från hela landet som bekant skall få en fristad för fortsatt försöksverksamhet.

"STÖRD" UNGDOM

En intressant allmän avläsning av eleverna visar att "bysnillet" numera tycks gå direkt till gymnasiet, medan en s.k. "störd" vuxen ungdom söker sig till folkhögskolan. Det är de som känner sig ha kommit på fel plats, i fel yrke och som vill sadla om.

Den fria folkhögskolan har också med framgång visat sig kunna ta hand om psykiskt eller

socialt störda som inte passat i andra skolor.

Miljön inom denna udda skolform är dessutom så god, att den inte hittills haft någon lärarbrist utan tvärtom verkat lockande.

Rektorn på Biskops-Arnö, Åke Leander, skildrade hur man på denna Föreningen Nordens folkhögskola arbetar med nya idéer och försök på nära nog akademisk nivå. Liksom på andra håll kan här redovisas framstående resultat av elevernas möjligheter till fria ämnesval i korta kurspaket.

Om den alltmer efterfrågade skoldemokratin gav rektor Stig Helmers, Skinnskatteberg, tidigare i Forsa, inblickar i. Även den kan för vuxen ungdom betyda ökad skolaktivitet summerade han.

V.H.